

De zijkant van het huis
en een deel van de voorkant.
Hier lag ooit een terras, maar
dat is geheel volgegroeid

De grond van de jonker

HOE HUUB VAN NISPEN VAN SEVENAER DE STRIJD TEGEN DE GEMEENTE WON, EN BEROOID ACHTERBLEEF. 'HIJ IS KOPPIG - DAAROM STAAT HET HUIS ER NOG'

Een huis ernstig in verval, een verwilderde tuin, schuren die instorten: het Huis Sevenaer van jonkheer Huub van Nispen van Sevenaer midden in het Gelderse Zevenaer is op sterven na dood. Er moet iets gebeuren, en snel. Plannen genoeg om het overgebleven land rendabel te maken. Maar de tijd dringt en er is geen geld.

Liesbeth Wytzes Foto's Marco Hillen

Midden in Zevenaer, aan het eind van een duister, overgroeid pad waar de bezoeker wordt afgeschrikt door borden met de tekst dat je hier niet vrij mag wandelen, staat het Huis Sevenaer. De oude toegangsweg is al jaren afgesloten; dat die daar lag, zie je nog aan de rechte bomenrijen. Tussen onkruid en uitgeschoten rozenstruiken groeien bereklauw en springbalsemien metershoog. Het dak van de grote schuur naast het huis staat op instorten en is provisorisch gerepareerd met touw. De schuur verderop heeft al geen dak meer en wordt gestut. De

vleugel waar tante Trees en tante Euphémie woonden, ongetrouwde dames die orchideeën kweekten in een nu vergaan jugendstilkasje, blijft dicht. Houtworm.

Trekbel

De grote voordeur is allang niet meer toegankelijk, de trap erheen bemost en overwoerd. Aanbellen moet je bij de deur naast de keuken, aan een mooie oude trekbel. In de keuken is sinds de jaren veertig niets veranderd. Er staat een oud fornuis op pootjes, merk Küppersbusch. Geen afwaschine, geen centrale verwarming. Koken moet 's winters met de jas aan. De oudste de-

len van het huis dateren van de twaalfde eeuw. In de loop der eeuwen is er van alles bijgebouwd en weer afgebroken. Er woonden families met kinderen, in de grote keukens beneden werkten dienstmeisjes, in de kasten stonden potten jam en lagen flessen wijn. Die zijn er trouwens nog steeds.

Hier wonen mensen die nooit iets weggoien en zeker niet als het nog werkt. Waarom een nieuw fornuis kopen als je er een hebt dat het doet, hoe oud ook? Als de typemachine het begeeft, net zo lang prutsen tot hij weer werkt. Wat is er mis met een bakelieten telefoon?

De eigenaar van dit huis, jonkheer Huub

Pluktijd: de appelbomen in de boomgaard hangen vol

Zo zag het Huis Sevenaer er een paar eeuwen eerder uit

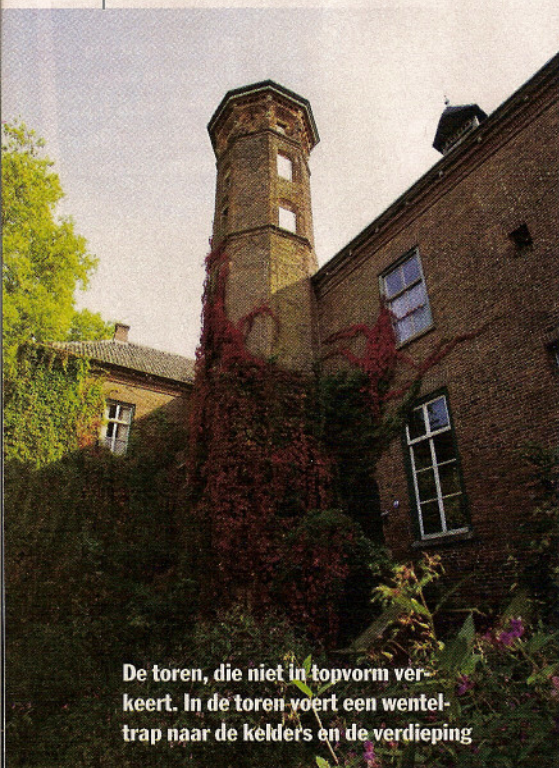
Hier wonen mensen die nooit iets weggooien

Jonkheer Huub van Nispen in zijn werk-kamer, waar hij jaren tegen de gemeente streed

De trap naar de grote voordeur is amper toegankelijk, de trap erheen bemost en overwoekerd

De toren, die niet in topvorm verkeert. In de toren voert een wenteltrap naar de kelders en de verdieping

Een van de schuren met ingestort dak; muren worden gestut. Daarnaast de mestvaalt die niet stinkt dankzij gezonde voeding

van Nispen van Sevenaer (91), klein, met een flinke bos wit haar en een wakkere blik achter zijn bril, woont hier sinds 1947. Een groot deel van zijn leven dus. En dat leven heeft hij besteed aan één ding: het instandhouden van de gronden om het huis. Niet omdat het familiebezit is, maar om een andere reden. Het gaat hem om de biologische landbouw, al mogen we dat niet zo noemen.

'Het is "landbouw, geïntegreerd in een semi-natuurlijke omgeving". Het is zijn levenswerk geworden, en het heeft een strijd opgeleverd die nu ruim zestig jaar duurt. 'Hij is koppig,' zegt zijn rentmeester John Smits. 'Maar daarom is dat huis er nog.'

Van Nispen groeide op in Laren, waar zijn vader burgemeester was. Op Sevenaer woonden toen oom Louis en twee ongetrouwde tantes, tante Trees en tante Euphémie. Zijn vader zei: 'Jongen, ga jij maar naar dat huis. Oom Louis wordt wat oud.'

Dat Van Nispen andere plannen had, speelde geen rol. 'Ik had de autohandel in gewild,' zegt hij. 'Ik had al gesolliciteerd bij de importeur van Delahaye, een verdwenen automerk. Het was trouwens een dooie boel daar in die garage.' Van Nispen vertrok naar het huis en werd boer.

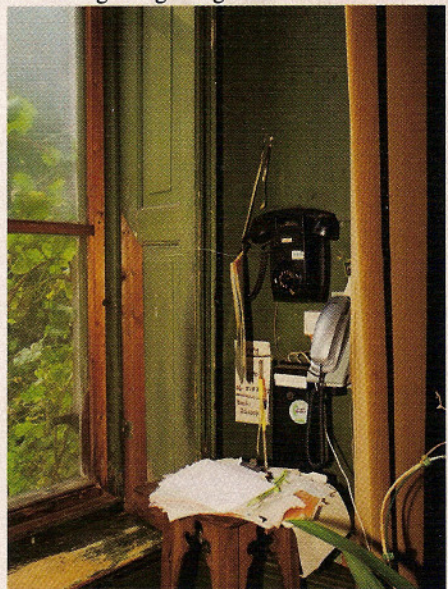
Kruidentflora

Huis Sevenaer is, naast Doornenburg in Gelderland en Huis Wegdam in Twente, een van de drie nog werkende kasteelboerderijen van Nederland. Ooit bezat het huis 110 hectare grond. Nu nog 45.

Huib van Nispen is eigenlijk te vroeg geboren. Als een van de eersten was hij bezig met landbouw zonder synthetische stoffen, gebaseerd op wetenschappelijke principes en

niet uit idealisme. 'Naar de eisen des tijds moest ik volop werken met kunstmest en bestrijdingsmiddelen. En toen stonden in de landbouwbladen berichten over zieke koeien. Na onderzoek kwam aan het licht dat de oorzaak van die ziektes lag in het gebruik van kunstmest.'

Nu kon Van Nispen zich van school herinneren dat een plant voor zijn onderhoud zeker twintig stoffen nodig heeft. 'Maar ik diende er maar drie toe: kalium, fosfor, stikstof. Hoe kon dat?' Van Nispen ging op onderzoek uit en besloot terug te gaan naar de tijd van vóór de kunstmest. De ouderwetse kruidentflora moest terug, de planten die hij tijdens wandelingen door Nederlandse bossen vaak genoeg had gezien. 'Daar bulkte het

Bij het lang niet schoongemaakte raam in de werkkamer een oude bakelieten telefoon

van het leven, je zag er alles, vogels, planten, bloemen.'

Van Nispen besloot een 'kruidentrijk krachtsbestand' te zaaien. Hij zag het helemaal voor zich: een flinke boerderij, met gezond vee en gezonde landbouwgronden. 'Als de koe ziek wordt van de grond, word ik dat ook – want ik eet ook van die grond.' Experts kwamen van diverse universiteiten om zijn experiment te bestuderen. Ze waren na aanvankelijke aarzeling enthousiast.

Maar de gemeente Zevenaar zag maar één ding: bouwgrond. Na de oorlog was de woningnood groot en dus begon de lange strijd om de gronden van de jonker. De gemeente wilde alles bebouwen. 'Daartegen heb ik mij verweerd en verzet. Ik heb constant ruzie gehad met de gemeente Zevenaar.' Kostbare ruzies, vaak tot aan de Raad van State. Niet dat die Van Nispen goedgezind was. 'Die zeiden: "Nergens wat mee te maken, de bouw is zo belangrijk, dat ouwe landgoed moet maar worden opgedoekt."' Er was een lange reeks van bestemmingsplannen, van nieuwbouwwijken tot industrieterreinen. Vaak slaagde de gemeente erin land te pakken te krijgen, bijvoorbeeld voor de bouw van de sigarettenfabriek van Turmac.

Medestanders had Van Nispen ook, vooral natuurbeschermingsorganisaties. Juist door de verwaarlozing en omdat er nooit met gif werd gewerkt, ontwikkelde het gebied zich tot een bijzonder natuurgebied. Er zitten reëen in de tuin en roofvogels. Onder het dak van het huis nestelen steenmarters.

Hulp kreeg hij ook. In 1972 verscheen Joyce van Katwijk (58), op bezoek uit Canada om in Nederland vrijwilligerswerk te doen. Ze kwam in contact met Huis Seve-

De kamer waar de freule Sloet, acupuncturist, sliep. Lekkages langs de muren

naer, bleek dezelfde ideeën te hebben over natuur en landbouw, en bleef. Met Van Nispen zit zij in het bestuur van de Stichting Huis Sevenaer. Ook organiseert zij de vele vrijwilligers die op het landgoed werken, wieden, schoffelen.

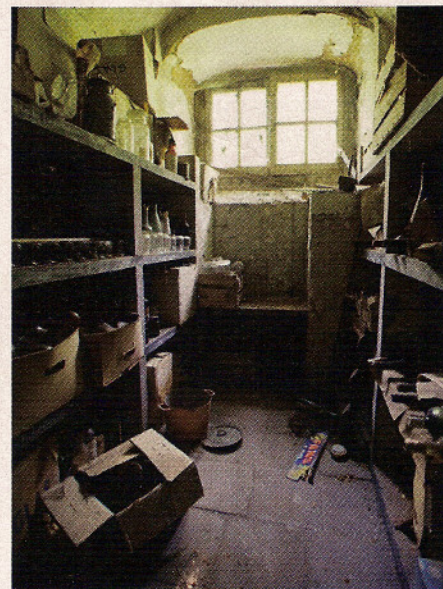
Wantrouwen

Van Nispen raakte de helft van zijn grond kwijt. Maar hij verloor ook zijn geloof in rechtvaardigheid, in betrouwbaarheid. 'Alles in deze maatschappij is commercieel. Alles wordt aan de economie afgewogen. Ze zijn in staat om te zeggen: de gemeente heeft zich niet aan de wet gehouden en dat had niet gemogen, maar de economische belangen zijn zo groot.' Hij is wantrouwend geworden. Latere pogingen van onder meer de Stichting Geldersch Landschap, om hem te helpen, werden afgewezen. Hij doet alles het liefst alleen.

'Ik bewonder zijn strijd en zijn vechtlust,' zegt Johan Bierens de Haan, werkzaam bij Paleis Het Loo en eerder bij de Stichting Geldersch Landschap. 'Hij heeft zijn leven eraan gewijd en daar heb ik bewondering voor. Maar een vermogen om samen te werken, om te organiseren, helpt wel in dit soort zaken.'

In de grote kelders, met oude tongewelven, staan volle weckpotten van een paar jaar geleden. Langs de trap kolenkitten, om de tree, gevuld met kolen. Net als in de rest van

het huis ook hier sporen van ernstig verval. Lekkages, een geur van vocht, de muren aangetast door enorme schimmels. In een van de wijnkelders liggen bestofte flessen champagne en flessen Graves Supérieur. 'De tantes lieten elk jaar een vat wijn van wijnhandel Sauter in Maastricht komen. Dat werd dan op het huis gebotteld. Maar er ging een keer iets mis, ze kregen de verkeerde wijn. Die flessen hebben ze nooit leeggedronken.'

In de kelders van Huis Sevenaer staan potten jam, oude flessen wijn en champagne

De strijd om het land betekende een enorme financiële kaalslag. Er is geld nodig, veel en snel. Rentmeester John Smits: 'We zijn nog wel tien jaar bezig. De tijdgeest zit mee qua idealen, maar tegen qua geld. Er zijn genoeg plannen, maar ik weet nu nog niet of we het redden met de exploitatie.'

De tijdgeest is inderdaad veranderd. Iedereen denkt nu om het milieu en wil gezond eten. Ook in de gemeente heeft Van Nispen medestanders, die zien hoe bijzonder zijn landgoed is. Wethouder Anja van Norel van Lokaal Belang gaat af en toe bezoek bij de jonker, 'zonder agenda'. Er ligt inmiddels een 'ontwikkelvisie' om de toekomst van huis en landgoed veilig te stellen. Volgens die visie is er 13 miljoen euro nodig om het geheel exploitabel te houden. Er wordt van alles gedaan om overal – van de provincie tot aan 'Brussel' – subsidies te krijgen.

De plannen zijn divers. Er is al een smederij en een bierbrouwerij, er kan een theeschenkerij komen, een winkel met zelfgemaakte producten. Er zijn plannen voor rondleidingen en activiteiten voor schooljeugd. Er is een begin gemaakt om de groentekwekerij en de moestuin nieuw leven in te blazen. Maar voorlopig is het nog niet zover en staat Joyce van Katwijk op een ladder appels te plukken. Gelukkig schijnt de zon. 'Maar ik zie wel op tegen de winter,' zegt ze zachtjes. ■